

Що таке право власності. Як людина стає власником. Як реалізувати право власності. Якими правами наділені неповнолітні власники

У сиву давнину все те, що мали люди, належало людському колективу — людському стаду, племені тощо. І це не дивно — адже тоді людині було вижити дуже складно. Час минав, удосконалювалися знаряддя праці, і вже кожна людина могла забезпечити себе самостійно, мала свої знаряддя праці, одяг, а згодом — і житло тощо. Усе те, що належить людині, називають власністю. Про важливість цього поняття свідчить те, що йому присвячена спеціальна норма Конституції України.

Конституція України

Стаття 41. Кожен має право володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю (...).

Що ж означають ці слова з Основного Закону України? Подивімося навколо себе. Ручка, яку ми тримаємо в руці, створена для того, щоб нею писати. Отже, коли ви занотовуєте новий матеріал, ви користуєтеся нею. Однак, якщо в цей час вона лежить у книжці замість закладки, ви теж користуєтеся нею. Так само ви користуєтеся ручкою, якщо вона виконує роль указки на уроці географії. У будь-якому випадку, коли ви застосовуєте річ для задоволення своїх потреб, ви користуєтеся цією річчю.

Коли ручка у вас у руках — ви можете перекласти її на інше місце, так само, як можете підсунути стілець ближче чи далі від столу. Якщо ви можете впливати на річ безпосередньо — змінювати її розміщення, пересувати її тощо, говорять, що ви володієте річчю.

Третє повноваження власника — розпорядження. Про нього йдеться, коли ви вирішуєте подальшу долю речі. Свою ручку ви можете подарувати чи позичити однокласнику, поміняти на іншу, урешті, якщо вона вийшла з ладу, — викинути. Саме в цих випадках говорять, що ви розпоряджаєтеся річчю.

Іноколи ми користуємося майном, навіть якщо не є його власниками (наприклад, узявши речі в прокатному пункті або проживаючи в державній приватизованій квартирі, ми володіємо та користуємося ними). Проте розпоряджатися своїм майном може, як правило, тільки власник лише він здебільшого має право продавати його, дарувати, передавати в спадок тощо.

Конституція України проголосила захист права власності, закріпила норму про непорушність права приватної власності. Ця норма нова в нашому законодавстві. У минулі роки, на жаль, мали місце випадки свавільного вилучення власності: після революції було вилучено власність буржуазії та поміщиків — експлуататорів, як їх тоді називали; забирали майно в селян під час колективізації 30-х років ХХ ст.

За правовими нормами, що нині діють в Україні, вилучити речі що знаходяться в приватній власності, можна тільки у виняткових спеціально зазначених у законі випадках і лише після попередні і відшкодування їх вартості.

Наприклад, вирішено прокласти і ні по метро до нового житлового району через ділянку, на якій виходиться дачні будинки. У цьому випадку вилучити власність дачників (будинки, землю, господарські споруди, насадження) можна лише після виплати компенсації за це майно. Конфіскувати ж, тобто вилучити майно без компенсації, можна тільки за рішенням суду (як правило, якщо скоєно правопорушення).

Власність може належати різним особам. Те, що належить окремим людям, — це приватна власність; кожне село, місто, район, область мають свою власність — її називають комунальною власністю (саме до неї належить більшість шкіл). Чимало майна належить і до державної власності.

До приватної власності належить майно, власником якого є окрема людина. Це приватизована квартира, власний автомобіль, речі особистого користування. У приватній власності сьогодні може бути підприємство, корабель тощо. Однак деякі види майна не належать

до приватної власності — це вогнепальна зброя (крім мисливської), вибухівка, наркотичні речовини (крім ліків, що отримані за рецептом лікаря). Для володіння іншими потрібний дозвіл певних органів (наприклад, для придбання холодної, газової чи вогнепальної мисливської зброї необхідно отримати дозвіл органів внутрішніх справ).

Велике значення має державна власність. До державної власності відносять майно Збройних сил України, залізниці, найважливіші культурні, освітні та медичні установи тощо.

Комунальною власністю є більшість шкіл і лікарень, трамваї та тролейбуси, значна частина житла тощо. Нині інтенсивно відбувається процес переведення частини державної власності до приватної, тобто процес приватизації.

2. Як стати власником.

Найчастіше ви отримуєте речі шляхом купівлі. Майже кожен день ви купуєте хліб та інші продукти в магазині, піріжки, сніданок чи обід — у шкільній їдальні, разом із батьками купуєте одяг, взуття, шкільне приладдя, інші необхідні речі.

Часом вам доводиться стикатися з набуттям власності внаслідок дарування. Ви даруєте другу чи подрузі певні речі на день народження, батьки роблять вам подарунок на Новий рік.

Ще одним шляхом набуття власності є знахідка або скарб. Пригадаймо відомий мультфільм про Чебурашу та крокодила Гену. Гена бачить на вулиці гаманець, намагається його підняти.

3. Власність і діти.

1. 9-річний хлопчик отримав на день народження цифровий фотоапарат. Однак він не вміє ним користуватися, фотографувати йому не цікаво. Хлопчик хоче поміняти фотоапарат на іграшку — автомобіль із дистанційним управлінням, який пропонує його 18-річний знайомий. *Чи може відбутися такий обмін?*
2. 15-річна дівчина брала участь у зйомках рекламного відеоролика й отримала за роботу значну суму грошей. Вона прийняла рішення придбати моторолер, про який давно мріяла. Мати і батько дівчини категорично проти покупки, вважаючи її небезпечною. Між батьками та донькою виник конфлікт. *Як його вирішити, чи має право дівчина розпоряджатися грошми?*
3. 7-річний хлопчик і його батьки несподівано дізналися, що двоюрідна бабуся залишила йому в спадок будинок і значну суму грошей на банківському рахунку. *Чи може хлопчик отримати спадщину й користуватися нею?*
4. 17-річна дівчина одружилася з 20-річним хлопцем. Невдовзі після цього вона вирішила подарувати своєму чоловікові коштовну прикрасу, яку тримала в подарунок на весілля. Батьки категорично проти цього, наполягаючи, що в сімнадцять років вона ще не може самостійно приймати подібні рішення. *А яка ваша думка?*

Для відповіді скористайтеся витягами із Цивільного кодексу України.

Цивільний кодекс України

Стаття 31. Часткова цивільна дієздатність фізичної особи, яка не досягла чотирнадцяти років

1. Фізична особа, яка не досягла чотирнадцяти років (малолітня особа), має право:

- 1) самостійно вчиняти дрібні побутові правочини. Правочин вважається дрібним побутовим, якщо він задовольняє побутові потреби особи, відповідає її фізичному, духовному чи соціальному розвитку та стосується предмета, який має невисоку вартість;
- 2) здійснювати особисті немайнові права на результати інтелектуальної, творчої діяльності, що охороняються законом.

Стаття 32. Неповна цивільна дієздатність фізичної особи у віці від чотирнадцяти до вісімнадцяти років

1. Крім правочинів, передбачених статтею 31 цього Кодексу, фізична особа у віці від чотирнадцяти до вісімнадцяти років (неповнолітня особа) має право:

- 1) самостійно розпоряджатися своїм заробітком, стипендією або іншими доходами;
- 2) самостійно здійснювати права на результати інтелектуальної, творчої діяльності, що охороняються законом (...);

4) самостійно укласти договір банківського вкладу (рахунку) та розпоряджатися вкладом, внесеним нею на своє ім'я (грошовими коштами на рахунок).

2. Неповнолітня особа вчиняє інші правочини за згодою батьків (усиновлювачів) або піклувальників.

На вчинення неповнолітньою особою правочину щодо транспортних засобів або нерухомого майна повинна бути письмова нотаріально посвідчена згода батьків (усиновлювачів) або піклувальника.

3. Неповнолітня особа може розпоряджатися грошовими коштами, що внесені іншими особами у фінансову установу на її ім'я, за згодою батьків (усиновлювачів) або піклувальника.

5. За наявності достатніх підстав суд за заявою батьків (усиновлювачів), піклувальника, органу опіки та піклування може обмежити право неповнолітньої особи самостійно розпоряджатися своїм заробітком, стипендією чи іншими доходами або позбавити її цього права.

Суд скасовує своє рішення про обмеження або позбавлення цього права, якщо відпали обставини, які були підставою для його прийняття.

Стаття 34. Повна цивільна дієздатність

1. Повну цивільну дієздатність має фізична особа, яка досягла вісімнадцяти років (повноліття).

2. У разі реєстрації шлюбу фізичної особи, яка не досягла повноліття, вона набуває повної цивільної дієздатності з моменту реєстрації шлюбу (...).

Стаття 35. Надання повної цивільної дієздатності

1. Повна цивільна дієздатність може бути надана фізичній особі, яка досягла шістнадцяти років і працює за трудовим договором, а також неповнолітній особі, яка записана матір'ю або батьком дитини.

2. Надання повної цивільної дієздатності провадиться за рішенням органу опіки та піклування за заявою заінтересованої особи, за письмовою згодою батьків (усиновлювачів) або піклувальника, а у разі відсутності такої згоди повна цивільна дієздатність може бути надана за рішенням суду.

3. Повна цивільна дієздатність може бути надана фізичній особі, яка досягла шістнадцяти років і яка бажає займатися підприємницькою діяльністю.

За наявності письмової згоди на це батьків (усиновлювачів), піклувальника або органу опіки та

підкування така особа може бути зареєстрована як підприємець. У цьому разі фізична особа набуває повної цивільної дієздатності з моменту державної реєстрації її як підприємця.

Кожна людина має певну власність — те, що їй належить. Своєю власністю особа може володіти, користуватися та розпоряджатися. Власність має кілька форм — приватну, державну та комунальну. Існує багато шляхів отримання власності. Особа може її набути внаслідок купівлі, дарування, отримання в спадщину тощо. Діти також можуть мати власність, але залежно від їхнього віку права щодо розпорядження нею будуть різними.